

บทที่ 3

สภาพทั่วไปและการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

เมืองเชียงใหม่ หรือ “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่” เป็นราชธานีของอาณาจักรล้านนา ไทยมาตั้งแต่พระยามังรายได้ทรงสร้างขึ้น เมื่อ พ.ศ. 1839 ซึ่งมีอายุครบ 700 ปี ในปี พ.ศ. 2539 เชียงใหม่มีฐานะเป็นนครหลวงอิสระปกครองโดยกษัตริย์ราชวงศ์มังราย ประมาณ 216 ปี (ระหว่าง พ.ศ. 1839-2100) ในปี พ.ศ. 2101 เชียงใหม่ได้เสียดินแดนให้แก่กษัตริย์พม่าชื่อ บูเรงนอง และได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่านานร่วมสองร้อยปีจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงช่วยเหลือนครล้านนาไทยภายใต้การนำของพระยาตากวิไล และพระยาจำบ้านในการทำสงครามขับไล่พม่าออกไปจากเชียงใหม่และเมืองเชียงแสนได้สำเร็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สถาปนาพระยาตากวิไล ซึ่งเรียกว่า ตระกูลเจ้าเจ็ดตนปกครองเมืองเชียงใหม่ เมืองลำพูนและลำปางสืบต่อมาจนกระทั่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้ปฏิรูปการปกครองหัวเมืองประเทศราช ได้ยกเลิกการมีเมืองประเทศราชในภาคเหนือ จัดตั้งการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลเรียกว่า มณฑลพายัพ และเมื่อปี พ.ศ. 2476 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ปรับปรุงการปกครองเป็นแบบจังหวัดเชียงใหม่จึงมีฐานะเป็นจังหวัดมาจนถึงปัจจุบัน

3.1 สภาพทั่วไป

3.1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ ตามพิกัดทางภูมิศาสตร์ระหว่างเส้นละติจูด 16-20 องศาเหนือ และเส้นลองจิจูด 98-99 องศาตะวันออก มีสภาพภูมิประเทศที่แตกต่างจากพื้นที่ราบบริเวณแอ่งที่ราบเชียงใหม่ จนกระทั่งถึงยอดเขาสูงสุดของประเทศ (ดอยอินทนนท์) มีความหลากหลายเกี่ยวกับภูมิอากาศประจำถิ่น พืชพรรณธรรมชาติ แนวเทือกเขาที่มีความหลากหลายของหินนานาชนิด บางแห่งก่อให้เกิดแนวเทือกเขาสูง หินบางชนิดผุพังปรับสภาพเป็นถ้ำ เป็นหน้าผาสูงชันเกิดน้ำตกสวยงาม จังหวัดเชียงใหม่จะอยู่ลึกห่างจากทะเลเข้ามาในผืนแผ่นดินมากกว่า 700 กิโลเมตร โดยมีขอบเขตของจังหวัดพิจरणากว้างๆดังนี้

ทิศเหนือ	มีแนวเทือกเขาแดนลาว เป็นเส้นกั้นเขตแดนกับประเทศสหภาพพม่า
ทิศตะวันออก	มีแนวเทือกเขาผีปันน้ำกั้นเขตติดต่อ ระหว่างจังหวัดเชียงรายและลำปาง
ทิศตะวันตก	มีแนวเทือกเขาถนนธงชัยตอนกลาง และแนวเทือกเขาผีปันน้ำกั้นเขตแดนกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน
ทิศใต้	บางส่วนเป็นที่ราบต่อเนื่องกับจังหวัดลำพูน และบางส่วนทางตอนเหนือของจังหวัดตาก

3.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ

เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีสภาพอากาศค่อนข้างเย็นเกือบตลอดทั้งปี มีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 25.4 องศาเซลเซียส โดยมีค่าอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.1 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี 72%

สภาพภูมิอากาศจังหวัดเชียงใหม่อยู่ภายใต้อิทธิพลมรสุม 2 ชนิด คือลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งภูมิอากาศออกได้เป็น 3 ฤดู ได้แก่

ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม จนถึงเดือนตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ไปจนถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพาเอาความหนาวเย็นจากประเทศจีนลงมา
ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมฝ่ายใต้

3.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ประกอบด้วยภูเขาสูง แทรกสลับด้วยที่ราบแคบ ๆ ระหว่างภูเขามีกการแบ่งลักษณะภูมิประเทศตามลำดับความสูงเหนือระดับน้ำทะเล โดยพยายามอธิบายความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหลายๆ ประการ โดยแบ่งออกเป็น 5 เขต หรือ 5 โซน ดังนี้

เขตที่ 1 ประกอบด้วยพื้นที่ต่ำกว่าระดับความสูง 400 เมตร (ความสูงดังกล่าวเปรียบเทียบกับจากระดับน้ำทะเลปานกลาง) ลักษณะภูมิประเทศในเขตนี้ ส่วนใหญ่ประกอบด้วยที่ราบ และที่ราบลุ่มแม่น้ำ ของแม่น้ำสายต่าง ๆ เช่น แม่น้ำปิง แม่น้ำขาน ในเขตอำเภอสันป่าตอง น้ำแม่แจ่มในเขตอำเภอแม่แจ่ม และน้ำฝาง ในเขตอำเภอฝาง เป็นต้น สภาพพื้นที่ดังกล่าวเป็นบริเวณที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นเป็นที่ตั้งของชุมชน อำเภอต่างๆ และตัวจังหวัดเชียงใหม่

เขตที่ 2 พื้นที่อยู่ระหว่างระดับความสูง 400 – 700 เมตร เป็นพื้นที่อยู่ในแนวติดต่อระหว่างที่ราบกับภูเขา บางคนเรียกพื้นที่ชายขอบ (Marginal lands) ในอดีต พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สูง ๆ ต่ำๆ ลูกเนินเดี่ยว และที่ราบเชิงเขา ที่มีไม้สัก (Tectona Grandis) ขึ้นโดยทั่วไป นับเป็นไม้ที่มีค่าในทางเศรษฐกิจ

เขตที่ 3 พื้นที่อยู่ระหว่างความสูง 700 – 1,000 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล เหตุที่จัดแบ่งเขตออกมาจากระดับความสูงอื่น เนื่องจากช่วงความสูงดังกล่าว เป็นเขตที่มีไม้ตระกูลสน ขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ สนสองใบ (Pinus merkusii) และสนสามใบ (Pinus kesiya) บริเวณเขตป่าสนธรรมชาติดังกล่าวในเขตเชียงใหม่มีกระจายอยู่อย่างกว้างขวาง ทั้งในเขตอำเภอฮอด อมก๋อย แม่แจ่ม แม่แตง เชียงดาว และอำเภอฝาง ส่วนด้านตะวันออกมีอำเภอพร้าว และอำเภอคอยสะเก็ด

เขตที่ 4 เป็นพื้นที่อยู่ในระดับความสูง 1,000 – 1,400 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ลักษณะที่เป็นจุดเด่นของเขตนี้ คือมีอากาศค่อนข้างหนาวเย็นในฤดูหนาว และในอดีตเป็นเขตที่ชาวไทยภูเขาหลายกลุ่ม โดยเฉพาะเผ่าม้ง ลีซอ มูเซอ ใช้ปลูกฝิ่น ปัจจุบันการปลูกฝิ่น เป็นพืชที่ผิดกฎหมาย แต่มีการใช้ที่ดินปลูกพืช ผลไม้เมืองหนาวหลายชนิด กลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของชาวไทยภูเขา

เขตที่ 5 เป็นพื้นที่เขตภูเขาสูง อยู่เหนือระดับความสูง 1,400 เมตร ขึ้นไปเป็นเขตที่มีอากาศหนาวเย็นในฤดูหนาว เนื่องจากเป็นเขตที่มีความชื้นสูง บางแห่งมีเมฆปกคลุม จึงไม่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวไร่ จะเห็นได้ว่าพื้นที่ในระดับสูงของเขต 5 จะไม่มีกรใช้ประโยชน์ในการเกษตร เพราะอุณหภูมิ และความชื้นสูง เป็นขีดจำกัดในการปลูกข้าว เชียงใหม่มีคอยอินทนนท์ และคอยผ้าห่มปก ป็นบริเวณที่มีป่าดิบเขาปกคลุม โดยเฉพาะคอยอินทนนท์ ซึ่งเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดของประเทศไทย ปัจจุบันกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมขึ้นไปท่องเที่ยว สัมผัสอากาศหนาวเย็น ชมทัศนียภาพ และพืชพรรณไม้ที่แปลกๆปีละมากๆ

3.1.4 ลักษณะการปกครอง ประชากรและการศึกษา

การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดเชียงใหม่แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 22 อำเภอ กับอีก 2 กิ่งอำเภอ จำนวนตำบล 204 ตำบล และจำนวนหมู่บ้าน 1,828 หมู่บ้าน

ประชากร

จังหวัดเชียงใหม่มีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,600,850 คน แยกเป็นชาย ร้อยละ 49.4 หญิง ร้อยละ 50.6 ณ เดือน ธันวาคม 2544 ความหนาแน่นเฉลี่ย 78 คน/ตร.กม. มีชุมชนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่กระจายทั่วไป รวมถึงชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ รวม 11 เผ่า ได้แก่ กระเหรี่ยง มูเซอ ม้ง ลีซอ ลัวะ ปะห่อง อาข่า (อีเก้อ) เย้า จีนฮ่อ ไทยใหญ่ และอื่นๆ (ได้แก่ คะฉิ่น และชนกลุ่มน้อยที่มีชาวไทยภูเขาอยู่ร่วมกันมากกว่า 1 เผ่า) และชาวไทยพื้นเมืองอีก 1 เผ่า

การศึกษา

จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน มีสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้นในปี 2543 จำนวน 1,079 แห่ง ครู-อาจารย์ 18,380 คน และนักเรียน-นักศึกษา 339,568 คน

3.1.5 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดเชียงใหม่ แม้จะอาศัยการผลิตภาคเกษตรเป็นหลัก โดยเฉพาะสาขาพืชผล มีพืชเศรษฐกิจสำคัญหลายชนิด เช่น ข้าว ไม้ยาสูบเวอร์จิเนีย ถั่วเหลือง กระเทียม หอมหัวใหญ่ ลำไย ถิ่นจัดลดจนพืชผัก แต่ในช่วงที่ผ่านมาภาคเศรษฐกิจนอกการเกษตรเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ สำหรับอัตราการเจริญเติบโตของภาคเกษตรในช่วง 5 ปี (2533-2537) ขยายตัวร้อยละ 7.5 ต่อปี โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นจาก 34,439 ล้านบาท เมื่อปี พ.ศ. 2533 เป็น 65,084 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2537 ในขณะที่ภาคนอกการเกษตรมีอัตราเติบโตเฉลี่ยในช่วงเดียวกันร้อยละ 8.5 ต่อปี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นจาก 29,009 ล้านบาท เมื่อปี พ.ศ. 2532 เป็น 58,541 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2537 และในปี พ.ศ. 2542 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นเป็น 80,503 ล้านบาท

สำหรับภาคนอกการเกษตร มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากสาขาบริการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการก่อสร้างต่างขยายตัวเพิ่มขึ้นมาก สาขาบริการโดยเฉพาะการท่องเที่ยว เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหลายแห่ง ส่งผลให้ธุรกิจที่

เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเติบโตตามไปด้วย เช่น ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร การผลิตของที่ระลึก เป็นต้น สาขาอุตสาหกรรมก็ขยายตัวขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร เนื่องจากมีวัตถุดิบป้อนโรงงานอย่างเพียงพอ ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญมาก เช่น อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา(เซรามิก) อาหารกระป๋อง เสื้อผ้าสำเร็จรูป รวมทั้งอุตสาหกรรมผลิตสินค้าหัตถกรรมก็มีความสำคัญเพิ่มขึ้นตามการท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้น สาขาพาณิชยกรรม การค้าส่งค้าปลีกก็มีแนวโน้มเติบโตขึ้น เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเงิน และมีจำนวนประชากรมากที่สุดในภาคเหนือ ประกอบกับการค้าตามแนวชายแดนด้านอำเภอเชียงดาวทั้งในและนอกระบบ สาขาการก่อสร้าง ขยายตัวขึ้นเพื่อตอบสนองการผลิตภาคอื่นๆ ที่เติบโตขึ้น

3.2 การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

3.2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

1) การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งในจังหวัดเชียงใหม่ นับว่ามีความสะดวกสบายมาก เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการเดินทางคมนาคมขนส่งทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และทางอากาศกับจังหวัดในภูมิภาคอื่น ๆ รวมทั้งต่างประเทศด้วย

ก) การคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ ปัจจุบันการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ของจังหวัดเชียงใหม่มีบทบาททางเศรษฐกิจอย่างมากและสามารถใช้ได้ทุกฤดู โดยมีถนนพหลโยธินเป็นทางหลวงแผ่นดินสายหลักเชื่อมระหว่างภาคเหนือกับภาคกลาง และมีถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก เชื่อมภาคเหนือกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนเส้นทางระหว่างจังหวัดภายในภาคเหนือก็สามารถติดต่อได้ทั่วถึงกัน เส้นทางจากกรุงเทพฯ มีเส้นทางจากกรุงเทพฯ ไปเชียงใหม่อยู่ 2 เส้นทางหลักคือ

1) เส้นทางหลวงหมายเลข 1 (สายเอเชีย) กรุงเทพฯ - อุรุยา-อ่างทอง-นครสวรรค์-กำแพงเพชร-ตาก-เถิน-ลำพูน-เชียงใหม่ รวมระยะทางทั้งสิ้น 697 กิโลเมตร

2) เส้นทางหลวงหมายเลข 11 กรุงเทพฯ-อุรุยา-อ่างทอง-นครสวรรค์-พิษณุโลก-แพร่-ลำปาง-เชียงใหม่ รวมทั้งสิ้น 713 กิโลเมตร

ข) การคมนาคมขนส่งทางรถไฟ การเดินทางเข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่โดยทางรถไฟ สามารถเดินทางได้อย่างสะดวก โดยเริ่มต้นจากสถานีกรุงเทพฯ (หัวลำโพง)-อุรุยา-สระบุรี-ลพบุรี-ชัยนาท-นครสวรรค์-พิจิตร-พิษณุโลก-อุตรดิตถ์-ลำปาง-ลำพูน-เชียงใหม่ ซึ่งมีทั้ง

รถเร็ว รถด่วนและรถสปรีนเตอร์ สัปดาห์ละประมาณ 42 เที่ยวไปกลับ และรถร่วมท้องถิ่น สัปดาห์ละ 7 เที่ยวไปกลับ ในปัจจุบันการเดินทางสู่จังหวัดเชียงใหม่ทางรถไฟนั้น สามารถรองรับได้ประมาณ 17,500 ที่นั่ง/สัปดาห์ และการเดินทางออกจากจังหวัดเชียงใหม่ทางรถไฟก็สามารถรองรับได้อีกประมาณ 17,500 ที่นั่ง/สัปดาห์

ค) การคมนาคมขนส่งทางอากาศ การเดินทางเข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่ทางอากาศสามารถเดินทางได้อย่างสะดวก เนื่องจากท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นท่าอากาศยานนานาชาติที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองรองจากท่าอากาศยานดอนเมือง ปัจจุบันท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางเส้นทางบินระยะสั้นเชื่อมโยงจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ และระหว่างภาคเหนือกับภาคอื่น ๆ รวมทั้งต่างประเทศ ท่าอากาศยานเชียงใหม่สามารถเชื่อมโยงทางการบินไปนครคุนหมิง และเมืองเซียงรุ่ง ประเทศจีนตอนใต้ และเมืองหลวงพระบางประเทศลาว โดยรองรับผู้โดยสาร 3.2 ล้านคน ต่อปี มีอาคารคลังสินค้าสามารถรองรับสินค้าได้ 30,000 ตันต่อปี ซึ่งในปี พ.ศ. 2544 มีผู้ใช้ท่าอากาศยานเชียงใหม่จำนวน 2.3 ล้านคน เป็นผู้โดยสารในประเทศจำนวน 2.28 ล้านคน และเป็นผู้โดยสารระหว่างประเทศจำนวน 1.3 แสนคน

1) เส้นทางบินภายในประเทศ

1.1) เส้นทางบินภายในประเทศที่บริษัทการบินไทยจำกัด ให้บริการปัจจุบันมีเส้นทางบริการอยู่ 3 เส้นทาง

เส้นทางการบิน	จำนวนเที่ยว
เชียงใหม่ – กรุงเทพฯ	สัปดาห์ละ 182 เที่ยว ไป – กลับ
เชียงใหม่ – แม่ฮ่องสอน	สัปดาห์ละ 42 เที่ยว ไป – กลับ
เชียงใหม่ – ภูเก็ต	สัปดาห์ละ 14 เที่ยว ไป – กลับ

1.2) สายการบินกรุงเทพ ทำการบินภายในประเทศทั้งไปและกลับ

เส้นทางการบิน	จำนวนเที่ยว
เชียงใหม่ – สุโขทัย	สัปดาห์ละ 7 เที่ยว ไป – กลับ

1.3) เส้นทางบินภายในประเทศที่สายการบินแอร์อันดามัน ให้บริการปัจจุบันมีเส้นทางบริการอยู่ 3 เส้นทาง

เส้นทางการบิน	จำนวนเที่ยว
เชียงใหม่ – พิษณุโลก	สัปดาห์ละ 6 เที่ยวบิน ไป – กลับ
เชียงใหม่ – เชียงราย	สัปดาห์ละ 42 เที่ยวบิน ไป – กลับ
เชียงใหม่ – น่าน	สัปดาห์ละ 8 เที่ยวบิน ไป – กลับ
เชียงใหม่ – แม่สอด	สัปดาห์ละ 8 เที่ยวบิน ไป – กลับ

2) สายการบินระหว่างประเทศ เส้นทางการบินระหว่างประเทศที่ใช้ท่าอากาศยานเชียงใหม่ มีดังนี้

(1) Silk Air (สิงคโปร์)	บินเชียงใหม่-สิงคโปร์	สัปดาห์ละ 3 เที่ยว อังคาร สุกร์ อาทิตย์
(2) Mandarin Airline (ไต้หวัน)	บินไทเป-เชียงใหม่	สัปดาห์ละ 2 เที่ยว อังคาร เสาร์
(3) Air Mandalay (พม่า)	บินย่างกุ้ง-เชียงใหม่	สัปดาห์ละ 2 เที่ยว พฤหัสบดี อาทิตย์
(4) Air Lao (ลาว)	บินเวียงจันทน์-หลวงพระบาง –เชียงใหม่	สัปดาห์ละ 2 เที่ยวบิน พฤหัสบดี อาทิตย์
(5) Thai Airway	บินกรุงเทพ-เชียงใหม่-คุนหมิง	สัปดาห์ละ 2 เที่ยว พฤหัสบดี อาทิตย์

(6) Bangkok Airway

(1) บิน กท-ชม-เชียงใหม่

สัปดาหฺละ 3

เที่ยว อังคาร

พฤษหฺสบัติ เสาร์

(2) บินกท-ชม-ซีอาน

สัปดาหฺละ 3

เที่ยว พุธ ศุกร

อาทิตย์

ง) การคมนาคมขนส่งภายในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง เป็นการเดินทางภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงด้วยรถยนต์โดยสารประจำทาง ซึ่งปัจจุบันมีเส้นทางที่สำคัญอยู่ 4 เส้นทาง คือ

- 1) เส้นทางบ่อสร้าง-สันกำแพง-ลำพูน-ฝาง-ท่าคอง ขึ้นรถที่สถานีขนส่งช่างเผือก
- 2) เส้นทางจอมทอง-หางดง-สันป่าดอง-ฮอด/คอยเต่าขึ้นรถที่ท่ารถประตูเชียงใหม่
- 3) เส้นทางไปแมริม ขึ้นรถบริเวณเขื่องอนุสาวรีย์ช่างเผือก
- 4) เส้นทางแมริม-แม่แตง-ลำพูน-ป่าซาง-สันทราย-พร้าว ขึ้นรถบริเวณตลาดต้นลำไย

2) การรักษาความปลอดภัย

เป็นการระวังดูแลป้องกันให้พ้นภัยต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปลอดภัยทางร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน อันเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาตามธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ซึ่งการรักษาความปลอดภัยของประชาชนอยู่ในความรับผิดชอบของกรมตำรวจ โดยจังหวัดเชียงใหม่มีหน่วยงานของกรมตำรวจที่ดูแลรักษาความปลอดภัยอยู่ 2 หน่วยงาน คือ

1) กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่ ขึ้นตรงต่อตำรวจภูธรภาค 5 มีสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด 37 แห่ง มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจประมาณ 4,200 กว่าคน

2) กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่เป็นที่ตั้งของแผนก 8 กองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว มีหน้าที่ดูแลคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง และลำพูน มีจุดตรวจอยู่ 3 แห่ง คือ ที่ท่าอากาศยานเชียงใหม่ที่สถานีขนส่งอาเขต 2 และที่ไนท์บาร์ซ่า นอกจากนี้ก็มีสายตรวจและชุดปฏิบัติการ ปัจจุบันนี้แผนก 8 กองกำกับการ 3 มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหมด 75 คน

3) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการทางการท่องเที่ยว เป็นสรรพสิ่งที่รองรับในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและปลอดภัยอีกทั้งเป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนั้น อันประกอบด้วย ที่พักแรม ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว ร้านค้าของที่ระลึก และสถาบันการเงิน ในจังหวัดเชียงใหม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการทางการท่องเที่ยวเพียบพร้อมมากสำหรับนักท่องเที่ยว

ก) ที่พักแรม เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้เป็นที่พักค้างคืนชั่วคราวระหว่างการท่องเที่ยว ปัจจุบันมีโรงแรมที่พักในระดับมาตรฐานในทุกระดับ ในปี พ.ศ. 2544 มีสถานที่พักแรม 215 แห่ง จำนวนห้องพัก 13,615 ห้อง โดยมีอัตราการเข้าพักร้อยละ 42.19 ต่อปี เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 901,768 คน คิดเป็นร้อยละ 41 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 1,298,606 คิดเป็นร้อยละ 59

ข) ร้านอาหาร เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาหารเพื่อบริการให้นักท่องเที่ยวถ้าหากเป็นภัตตาคาร มักจำหน่ายอาหารชนิดหรูหรา บางแห่งอาจมีดนตรีหรือรายการบันเทิงอื่น ๆ สำหรับจูงใจนักท่องเที่ยว ส่วนร้านอาหารธรรมดาจำหน่ายอาหารพื้น ๆ ซึ่งร้านอาหารในจังหวัดเชียงใหม่จะมีจำนวนมากและได้มาตรฐานสำหรับบริการนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศโดยมีการจำหน่ายอาหารประเภทต่าง ๆ เช่น อาหารไทย อาหารจีน อาหารฝรั่ง อาหารญี่ปุ่น อาหารพื้นเมือง เป็นต้น

ค) บริษัทนำเที่ยว เป็นธุรกิจเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยว โดยให้บริการเกี่ยวกับการขนส่ง ที่พัก อาหาร ทัศนอาจร และมัคคุเทศก์ นอกจากนั้นยังให้บริการทำหนังสือเดินทาง วิชา แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บริษัทนำเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (1) บริษัทนำเที่ยวที่ให้บริการจัดนำเที่ยว แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย (Inbound tour) (2) บริษัทนำเที่ยวที่ให้บริการจัดนำเที่ยว แก่นักท่องเที่ยวไทยออกไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศ (Outbound our) (3) บริษัทนำเที่ยวที่ให้บริการจัดนำเที่ยว เฉพาะนักท่องเที่ยวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทย (Domestic tour)

ปัจจุบันผู้ประกอบการด้านนี้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตได้ โดยจังหวัดเชียงใหม่ มีธุรกิจนำเที่ยวที่จดทะเบียน 1,252 ราย บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ประเภท inbound จำนวน 39 บริษัท และประเภท outbound จำนวน 29

บริษัท และบริษัทที่จัดนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเฉพาะพื้นที่จังหวัดมณฑลภาคเหนือตอนบน จำนวน 234 บริษัท เชียงใหม่มีมัคคุเทศน์ที่มาลงทะเบียนจำนวน 5,071 คน

ง) ร้านขายของที่ระลึก เป็นร้านจำหน่ายสินค้าที่นักท่องเที่ยวซื้อและนำกลับไปยังภูมิลำเนาของตน ไม่ว่าจะด้วยความมุ่งหมายเพื่อใช้สอยเองในชีวิตประจำวัน หรือเพื่อเป็นของที่ระลึกไว้เตือนใจถึงถิ่นที่เคยไปเยือน หรือเพื่อเป็นของฝากญาติมิตร ในจังหวัดเชียงใหม่มีร้านค้าของที่ระลึกมากมาย

จ) สถาบันการเงิน เป็นสถานที่บริการอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศให้แก่นักท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคเหนือปริมาณธุรกรรมการเงินจึงขยายตัวในเกณฑ์สูง จึงมีสถาบันการเงินเปิดดำเนินการที่จังหวัดเชียงใหม่มากมายในปีพ.ศ. 2544 ธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด 142 แห่ง (ไม่รวมธนาคารออมสิน) นอกจากนั้นยังมีธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอีกหลายแห่ง

ข) ห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้า ปัจจุบันมีห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าเกิดขึ้นอีกถึง 6 แห่ง คือ เซ็นทรัลภาคสวนแก้ว โรบินสันแอร์พอร์ต โลตัส แมคโคร บิ๊กซี และคาร์ฟู ห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าเหล่านี้มีขนาดใหญ่สามารถรองรับการใช้บริการของประชาชนได้เป็นจำนวนมาก ห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าดังกล่าว มีศักยภาพค่อนข้างสูงในการดึงดูดให้มี ผู้เข้าไปท่องเที่ยวในตัวเมืองเชียงใหม่ อย่างน้อยที่สุดบุคคลที่คิดอยู่ว่าจะหาโอกาสไปท่องเที่ยวเชียงใหม่แต่ยังไม่ได้เดินทาง เมื่อมีห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้า สามารถช่วยให้การตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ง่ายขึ้นเพราะนอกจากจะได้เที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ แล้ว ยังสามารถที่จะหาซื้อสินค้าต่าง ๆ ได้อีกด้วย

3.2.2 สถานการณ์การท่องเที่ยวเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งทางโบราณสถานและโบราณ-วัตถุ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจำนวนมาก และเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของเชียงใหม่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว จึงมีนักท่องเที่ยวมาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก โดยมีรายละเอียดข้อมูลด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วย

1) จำนวนนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2544 มีจำนวน 3.4 ล้านคน โดยเป็นคนไทยจำนวน 1.9 ล้านคนและชาวต่างประเทศ 1.5 ล้านคน จำนวนนัก

ท่องเที่ยวที่มายังจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2543 ร้อยละ 2.71 โดยเป็นการเพิ่มของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศถึงร้อยละ 13.6 ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีจำนวนลดลง ร้อยละ 4.7 จากจำนวนนักท่องเที่ยวแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนิยมเดินทางมาเที่ยวยังจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่นักท่องเที่ยวชาวไทยกลับมีจำนวนลดลงโดยตลอด

สำหรับนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนมากจะเดินทางมาจากประเทศต่าง ๆ จากภูมิภาคยุโรป โดยในปี พ.ศ. 2544 มีนักท่องเที่ยวจากยุโรปมาเที่ยวเชียงใหม่ 591,175 คน มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 39.62 โดยมีนักท่องเที่ยวสัญชาติสำคัญ ๆ จากประเทศในภูมิภาคยุโรปตามลำดับ ได้แก่เยอรมันนี ฝรั่งเศส เบลเยียม สหราชอาณาจักร สวิสเซอร์แลนด์ อิตาลี และเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่นที่สำคัญ ได้แก่ นักท่องเที่ยวจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญของประเทศไทยในขณะนี้ นักท่องเที่ยวจากอเมริกาและแคนาดา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ นักท่องเที่ยวจากฮ่องกงและไต้หวัน รวมทั้งนักท่องเที่ยวจากสิงคโปร์และมาเลเซีย ซึ่งมีอัตราเพิ่มค่อนข้างสูง เนื่องจากตลาดทั้ง 2 แห่งมีปัจจัยสนับสนุนการเดินทางคือการเดินทางทางอากาศเชื่อมโยงกับเชียงใหม่โดยตรงในปัจจุบัน

2) รายได้จากการท่องเที่ยว

จังหวัดเชียงใหม่มีรายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2544 ถึง 37,728 ล้านบาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาคการท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด โดยรายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 22 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (GPP) ซึ่งเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวที่มาจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีร้อยละ 55 และมาจากนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 45 โดยอัตราการเพิ่มของรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2543 เพิ่มขึ้นร้อยละ 13 และในปี พ.ศ. 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 12 ในขณะที่รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ผันผวน โดยในปี พ.ศ. 2543 เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 แต่ในปี พ.ศ. 2544 กลับลดลงร้อยละ 10

ระยะเวลาพักของนักท่องเที่ยวที่มาจังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2544 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระยะเวลาพัก 4.29 วัน ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีระยะเวลาพัก 4.01 วัน ระยะเวลาพักของนักท่องเที่ยวดังกล่าวลดลงทั้งนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากนักท่องเที่ยวที่มาจังหวัดเชียงใหม่สามารถเดินทางไปเที่ยวต่อยังจังหวัดใกล้เคียงได้สะดวกขึ้น

ด้านค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2544 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะใช้จ่ายเฉลี่ยวันละ 3,179 บาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2543 ร้อยละ 2 ซึ่งค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทางด้านนักท่องเที่ยวชาวไทยนั้น ในปี พ.ศ. 2544 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละ 2,373 บาท โดยลดลงจากปี พ.ศ. 2543 ร้อยละ 3 ในรอบปี พ.ศ. 2538 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2,436,347 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2537 คิดเป็นร้อยละ 11.44 โดยจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวคนไทย จำนวน 1,545,138 คน และมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศ จำนวน 891,209 คน ในส่วนของนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางมาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนมากจะเดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 44.07 ของจำนวนนักท่องเที่ยวคนไทยทั้งหมด รองลงมาเป็นนักท่องเที่ยวซึ่งมาจากจังหวัดในภาคเหนือด้วยกันคิดเป็นร้อยละ 29.64 ที่เหลือจะมาจากภูมิภาคต่าง ๆ กระจายไปในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ตาราง 3.1 จำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

ปี.พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่						รายได้จากการท่องเที่ยว	
	ชาวไทย	อัตราเพิ่ม (%)	ชาวต่างประเทศ	อัตราเพิ่ม (%)	รวม	อัตราเพิ่ม (%)	รายได้รวม (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม (%)
2537	1,321,164		865,144		2,186,308		16,400	
2538	1,545,138	16.95	891,209	3.01	2,436,347	11.44	16,040	- 2.20
2539	1,813,284	17.35	944,726	6.00	2,758,010	13.20	21,006	31
2540	1,730,789	4.55	1,040,198	10.11	2,770,987	0.47	21,388	1.82
2541	1,807,477	4.43	1,092,614	5.04	2,900,091	4.66	23,140	12.68
2542	1,802,300	-0.29	1,263,800	15.67	3,066,100	5.72	34,045	47.13
2543	1,773,600	-1.59	1,311,900	3.81	3,085,500	0.63	37,386	9.81
2544	1,683,600	-5.07	1,492,300	13.75	3,175,900	2.93	37,729	0.92

ที่มา : สำนักงาน ททท. ภาคเหนือ เขต1